

СТАНОВИЩЕ
ЗА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД НА
ВАРВАРА СТАВРОПУЛУ

От проф. д-р Венетка Иванова Кацарска

ОТНОСНО: дисертационен труд на тема: „Съвместно учене и междуличностно общуване на ученици с нарушения от аутистичния спектър” за придобиване на образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика)

АВТОР: Варвара Ставропулу, докторантка в СУ „Св. Кл. Охридски”

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: Проф. д-р Цанка Попзлатева

Становището е изготвено в изпълнение на Заповед на Ректора на СУ „Св. Кл.Охридски” № РД -38-403 от 13.07. 2022 г.

Общо представяне на процедурата и на докторанта

Висшето образование на Варвара Ставропулу е подходящо за подготовката на докторска дисертация на посочената тема.Процедурата по представяне на материалите и заседанията на научното жури е спазена.

Актуалност на изследването

Приемам темата за актуална, разглеждайки я в общия контекст на съвременната теория и практика на приобщаващото образование в международен план. Положително може да се оцени не само избора на темата от докторантката, но и умението ѝ да обосновава нейната актуалност, което тя прави още в уводната част на труда.

Обща характеристика и съдържателна оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд съдържа 214 страници, от които 182 - научен текст. Структурата включва: Въведение, пет глави, Заключение, Приноси, Публикации, Списък на използваната литература и Приложения. Приятно впечатление прави включването в списъка на използваната литература на преобладаващо съвременни научни трудове.

В методологичен план Варвара Ставропулу позиционира разработването на дисертационното изследване в интердисциплинарна област, което оценявам положително.

Целта на изследването е фокусирана върху „включването на децата с разстройство от аутистичния спектър” и по-точно: „върху изграждането на отношението на учителите по общо и специално образование към съвместното учене и общуване на ученици с разстройство от аутистичния спектър (РАС) и ученици с типично развитие в средното общообразователно училище под влияние на комплекс от обективни и субективни фактори”.

В първите три глави се разглеждат теоретични въпроси. Първата глава е посветена на разстройствата от аутистичния спектър. Във втората се обсъждат различни аспекти на приобщаващото обучение на ученици с разстройство от аутистичния спектър. В третата глава се представя влиянието на различни фактори върху приобщаващото образование на посочената категория ученици. Като цяло анализът на теоретичните източници заслужава положителна оценка. Общото научно предположение и издигнатите хипотези са в релация. Броят на последните би могъл да се редуцира чрез обединяване на някои от тях (напр. тези с номера, 2, 5 и 6). Положителна оценка заслужава подбора, обосноваването и описанието на изследователския инструментариум, дизайна, променливите, останалите компоненти и процедурата на изследването. Подробни са и демографските характеристики на 62-мата участници в изследването, а това предполага

добър анализ на получените данни. Установените и анализирани факти като цяло са добре представени и в количествен и в качествен план. Визуализирани са по подходящ начин. Чрез анализа докторантката отговаря с научни факти на всички предварително поставени конкретни задачи и формулирани променливи.

Докторантката Варвара Ставропулу стига до значими изводи за отношението към съвместното обучение и общуване между ученици с РАС и ученици с типично развитие, възгледите за възможността за включването на ученици с РАС в общообразователното училище, за ангажирането и загрижеността на учителите и техните съмнения за степента на цялостното осъществяване на процеса по приобщаване и мн.др. Манифестираните известни различия в отношението на учителите със и без специално образование са добре обосновани в зависимост от получените данни и са разгледани в съответствие с поставените хипотези.

Приятно впечатление остава у мен и уговорката на докторантката относно някои ограничения, свързани с броя на участниците в експерименталното проучване и практикуването им в един район.

Оценка на Автореферата и научните публикации на кандидата

Авторефератът като цяло е подготвен в съответствие с изискванията и в обобщен вид представя дисертационния труд.

Научните публикации са четири. Техният брой, съответства на изискванията. Всички са пряко свързани с темата на дисертационния труд.

Научни приноси

Приемам формулираните от докторантката приноси с теоретичен, методически и научно-приложен характер.

Критични бележки

На места текстът на Автореферата е добре да се редактира с цел избягване на някои неточности, например: „аутистични ученици” вместо „ученици с РАС” и др. Необходимо е да се посочат данни относно издателствата и времето на отпечатване на публикациите.

Препоръка: Препоръчвам в бъдещи научни изследвания факторите, влияещи върху включването на посочената категория ученици да се разглеждат взаимосвързано, каквото е и влиянието им в реалния живот. Докторантката вече прави такива стъпки като например, разглежда в тяхната свързаност отношението на учителите и техните знания, както и някои други фактори.

Заключение

В заключение, изразявам мнение, че дисертационният труд, подготвен от Варвара Ставропулу, под компетентното научно ръководство на проф. д-р Ц. Попзлатева е в съответствие със съществуващите изисквания за придобиване на ОНС „Доктор”. Използвани са релевантни изследователски методи, анализирани са получените резултати, направени са съответните изводи и приноси. Качествата на Автореферата и публикациите също удовлетворяват. Всичко това ми дава основание да дам своя положителен вот за присъждането на Варвара Ставропулу образователната и научна степен „Доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, Професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика).

София, 11.10. 2022 г.

Подпис:

(Проф. д-р Венетка Ив. Кацарска)